

Fantazyjna fryzura z nietoperzem czy chłopiec z domalowanym wąsem... 10 wyjątkowych zbiorów archiwalnych ocalonych od zniszczenia!

Zdjęcia z warszawskiego cechu fryzjerów to katalog fantazyjnych cięć i opowieść o wielowiekowej tradycji rzemieślniczej. Szklane negatywy odnalezione w niewielkim Goleniowie to kruchy i unikatowy materiał, dający wgląd w codzienność powojennego miasta. To tylko niektóre z bezcennych zbiorów archiwalnych zabezpieczonych dzięki projektowi „Na trwałe” organizowanemu przez Centrum Archiwistyki Społecznej. 4 lutego, z okazji piątych urodzin instytucji, CAS ogłasza kolejną edycję „Na trwałe”.

Projekt „Na trwałe” to różnorodne działania wspierające archiwa społeczne w opracowaniu i zabezpieczeniu ich zbiorów: m.in. starych zdjęć i dokumentów, klisz fotograficznych czy nagrań historii mówionej. W pierwszej edycji, w ramach przeprowadzonych prac archiwalnych, udało się zdigitalizować aż 2800 obiektów z 10 organizacji! Wiele z nich można już obejrzeć na portalu Zbiory Społeczne: zbioryspoleczne.pl

Wśród nich znalazły się m.in. bezcenne materiały o ludności żydowskiej odnalezione w starym domu modlitwy w Sokołowie Podlaskim opracowane przez Miejską Bibliotekę Publiczną im. K. I. Gałczyńskiego. Goleniowski Dom Kultury zeskanował ponad 800 szklanych negatywów – profesjonalnych portretów i zdjęć mieszkańców miasta wykonanych po wojnie przez fotografa Mariana Dańkiewicza. Z kolei na Biskupiej Górze – gdańskim osiedlu, które przetrwało wojnę – stare zdjęcia, opowieści i elementy oryginalnej zabudowy zebrane przez archiwistki społeczne wsparły działania na rzecz rewitalizacji tego miejsca. To tylko mały wycinek niesamowitych kolekcji z Gdańska, Goleniowa, Grybowa, Kwidzyna, Leśnej, Solca Zdrój, Sokołowa Podlaskiego i Warszawy, które zostały zabezpieczone w ramach projektu – więcej informacji o każdej z nich poniżej.

Ponadto projekt „Na trwałe” pozwala też poznać historie archiwistów i archiwistek społecznych – pasjonatów, którzy podejmują się opieki nad efemerycznymi nieraz materiałami, gromadząc je, porządkując i opisując. Nierzadko robią to w pojedynkę, po godzinach i bez dodatkowych środków finansowych.

Na trwałe 2025 – zgłoszenia do 4 marca

W projekcie „Na trwałe” mogą wziąć udział archiwa społeczne prowadzone przez organizacje pozarządowe, samorządowe instytucje kultury (np. biblioteki, domy kultury), koła i stowarzyszenia gospodyń wiejskich. Zadaniem kandydatów do projektu jest umotywić, że posiadają wartościowe i unikatowe zbiory, które wymagają zabezpieczenia. Wyłonione

w naborze organizacje otrzymają od Centrum Archiwistyki Społecznej wsparcie merytoryczne i finansowe oraz narzędzia, które pozwolą im na uporządkowanie, opracowanie, digitalizację i właściwe przechowywanie wybranych zbiorów.

Zgłoszenia do projektu zabezpieczania zbiorów społecznych „Na trwałe” przyjmowane są do 4 marca 2025! Więcej o projekcie: <https://tinyurl.com/na-trwale-2025-nabor>

5. urodziny Centrum Archiwistyki Społecznej

Zbiory społeczne to ważna część dziedzictwa kulturowego. Jednym z celów CAS jest wzmacnianie ich trwałości. Nowa edycja projektu zbiega się z jubileuszem CAS – w tym roku instytucja świętuje swoje 5. urodziny. Choć archiwa społeczne, czyli oddolne inicjatywy na rzecz zapisywania historii, działają na całym świecie, to tylko w Polsce powstała instytucja publiczna, która na tak dużą skalę wspiera ich powstawanie i rozwój.

Od utworzenia CAS w 2020 roku liczba archiwów społecznych wzrosła z 460 do ponad 800. W ciągu pięciu lat instytucja przeszkoliła łącznie 3700 osób z metod gromadzenia i opieki nad archiwalnymi zbiorami, a kolejne 3200 wzięło udział w wydarzeniach kulturalnych promujących archiwistykę społeczną. Od uruchomienia portalu Zbiory Społeczne w 2022 roku liczba udostępnianych zdjęć, dokumentów czy relacji historii mówionej wynosi już 190 600.

Czym jest archiwistyka społeczna – film urodzinowy CAS: <https://tinyurl.com/film-CAS>

Nowa edycja projektu „Na trwałe” to tylko jeden z licznych i ekscytujących planów, jakie Centrum Archiwistyki Społecznej ma na kolejne lata swojej działalności.

Centrum Archiwistyki Społecznej to instytucja kultury założona przez Fundację Ośrodka KARTA i Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2020 roku. CAS rozwija ruch archiwistyki społecznej w Polsce – dzieli się wiedzą, popularyzuje ideę oraz pomaga w tworzeniu nowych archiwów społecznych i utrwalaniu ich dorobku. Więcej informacji: <https://cas.org.pl/>

Kontakt dla mediów:

Milena Ryćkowska

m.ryckowska@cas.org.pl

tel. 22 294 11 08 | 531 301 487

Poznaj unikatowe kolekcje zabezpieczone w projekcie „Na trwałe”

Światowy trend stworzony przez polskiego fryzjera

Wprowadzanie światowych trendów fryzjerskich w rzeczywistości PRL-u było jedną z ambicji warszawskiego Cechu Fryzjerów i Rzemiosł Różnych. Oprócz niezwykłych albumów z konkursów fryzjerskich czy zdjęć pokazujących cechową społeczność, w zbiorach znalazły się też materiały o Antoine de Paris, czyli światowej sławy reformatorze współczesnego fryzjerstwa Antonim Cierplikowskim.

Zobacz zbiory Cechu Fryzjerów: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1146

Coming out – archiwum najstarszej organizacji LGBTQIA+ w Polsce

Stowarzyszenie Lambda Warszawa działa na rzecz osób LGBTQIA+ od 1997 roku. Jego archiwum to bezcenne źródło do historii tej społeczności w Polsce – historii, która wciąż czeka na pełne opowiadanie i opisanie. Historie mówione, wycinki prasowe, plakaty, broszury, banery z demonstracji, a także ogromne archiwa prywatne – to opowieści intymne, często trudne, nierozzerwalnie wpisane w dzieje starań o społeczeństwo inkluzywne i otwarte.

Zobacz zbiory Lambdy Warszawa: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1024

Postaci ze starych zdjęć patrzą na nas ze ścian domów – murale i deskale w Grybowie

Historia Grybowa znalazła swój wyraz w projekcie archiwalno-artystycznym – zgromadzone zdjęcia, opowieści i dokumenty stały się inspiracją dla malarza i street-artowca Arkadiusza Andrejkowa. Jego prace prezentują postaci lokalnej historii, które przypominają o wielokulturowej przeszłości Ziemi Grybowskiej. W archiwum znalazły się m.in. historie całych rodzin czy indywidualne losy jak Ocalałej z Zagłady Ruty Strachowskiej zd. Besen, grybowskiej Żydówki i żołnierki Armii gen. Andersa.

Zobacz zbiory Sagi Grybów: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1172

Osiedle, które przetrwało wojnę

Zaczęło się od nagrywania wspomnień mieszkańców Biskupiej Górki, historycznej części Gdańska. W tym czasie osiedle zmieniało się, a przy remontach dróg i domów na wierzch zaczęły wychodzić ślady dawnej historii – kafle z pieców, garnki, przedmioty życia codziennego. Dziś stanowią one nietypowe jak na archiwum społeczne zbiory. To opowieść o trosce i próbie zachowania tożsamości swojego osiedla. Gromadzone opowieści i stare zdjęcia budują poczucie wspólnoty i związku z miejscem, w którym się mieszka.

Zobacz zbiory Stowarzyszenia Biskupia Górka: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1108

Historia pomagania – archiwum najstarszej organizacji humanitarnej w Polsce

Grupa kobiet pozuje przed furgonetką Polskiego Czerwonego Krzyża, ubrane w nietypowe skafandry uśmiechają się do obiektywu aparatu – to pielęgniarki-spadochroniarki. Na innym zdjęciu, obandażowane dzieci gromadzą się na pace samochodu, lecz mimo opatrunków uśmiechają się – to na szczęście tylko ćwiczenia pokazowe pod hasłem „skutki nieprawidłowej jazdy”. Dokumentacja fotograficzna różnorodnych działań – od szkoleń do organizacji szpitali – to tylko część niepowtarzalnych materiałów archiwalnych PCK.

Zobacz zbiory Polskiego Czerwonego Krzyża: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1171

Historia Żydów z Sokołowa Podlaskiego

W okresie międzywojennym społeczność żydowska stanowiła połowę mieszkańców Sokołowa Podlaskiego. Co stało się z pamiątkami po niej? Miejska Biblioteka Publiczna to jedyna instytucja w mieście, która zaopiekowała się dokumentami, księgami, spisami znalezionymi w dawnej synagodze. Do tego zdjęcia i makiet synagogi – wszystko to pokazuje świat, którego już nie ma.

Zobacz zbiory Miejskiej Biblioteki Publicznej: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_2274

Ze strychu do archiwum – szklane negatywy znalezione w Goleniowie

Portret chłopca z namalowanym wąsem, zdjęcie dziewczynek po I komunii, fotografie rodzinne i ślubne – to powojenni mieszkańcy Goleniowa. Niezwykle cenny zbiór szklanych negatywów z lat 1945–1965 pochodzi z pracowni pierwszego goleniowskiego fotografa Mariana Dałkiewicza. W 1946 roku, po przyjeździe do Goleniowa, założył atelier fotograficzne przy dzisiejszej ul. Pocztowej 10 (wówczas ul. Armii Czerwonej).

Zobacz zbiory Goleniowskiego Domu Kultury: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_2282

Najtiszowy Kwidzyn – archiwum programów Telewizji Kablowej z lat 1992–2005

Występ rockowej kapeli, mecz koszykówki czy pierwsza matura – Telewizja Kablowa w Kwidzynie informowała o najważniejszych wydarzeniach, oferowała program rozrywkowy i edukacyjny. Taśmy telewizyjne to unikatowy zapis epoki lat 90., jednak coraz trudniej jest je odtwarzać, tak, aby jednocześnie ich nie zniszczyć. Pracownia Regionalna Kwidzyńskiego Centrum Kultury, która gromadzi te zbiory, postanowiła je zabezpieczyć i zdigitalizować.

Zobacz zbiory Kwidzyńskiego Centrum Kultury: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_2276

Wieś, która stała się luksusowym uzdrowiskiem

Wszystko zaczęło się w 1837 roku. Właśnie wtedy w Solcu powstało uzdrowisko i pierwsze budynki leczniczo-kąpielowe oraz mieszkalne – drewniane łaźnie, dom dla kuracjuszy, pijalnia wód mineralnych. Zbiory dokumentujące życie uzdrowiska w okresie międzywojennym ukazują atmosferę kameralnego kurortu oraz piękną architekturę zdrojową sprzed lat. Można je zobaczyć na pocztówkach i zdjęciach uzdrowskiego Solca Zdrój, gromadzonych przez tamtejsze archiwum społeczne. Najstarsze z nich pochodzą 1900 roku!

Zobacz zbiory Stowarzyszenia Społeczno-Kulturalnego Solec Zdrój:

https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1162

Dziki Zachód, czyli na południowo-zachodnich rubieżach Polski

Po 1945 roku na tereny Pogórza Izerskiego i pogranicza polsko-czesko-niemieckiego zaczęli przyjeżdżać polscy osadnicy w ramach zasiedlania tzw. Ziemi Odzyskanych. Kim byli? Przyjechali dobrowolnie czy zostali siłą wysiedleni? Jak odnaleźli się w tym obcym, ponemieckim świecie? Ich opowieści to wkład w trudną i wciąż w pełni nieopisaną historię powojennej Polski. Dużą część zbiorów stanowią też materiały o Zakładach Przemysłu Jedwabniczego „Dolwis”, których wpływ na życie społeczne, kulturalne oraz sportowe mieszkańców gminy to ważna część lokalnej historii.

Zobacz zbiory Fundacji Dziki Zachód: https://zbioryspoleczne.pl/archiwa/PL_1150

